

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор ІНІ «Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«28» серпня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

спеціальність С3 Міжнародні відносини

освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

вид дисципліни обов'язкова

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

28 серпня 2025 року, протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ірина ПАНОВА, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол від №1 від «25» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (магістерського рівня)

Ірина ПЕРЕСИПКІНА

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО

(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Проблеми національної та регіональної безпеки» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

спеціальності СЗ «Міжнародні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів глибоких знань та розуміння основних концепцій, принципів і викликів, пов'язаних з національною та регіональною безпекою, а також розвиток навичок аналізу та прогнозування загроз, які можуть впливати на безпеку держави та регіону.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- сформувати цілісне уявлення про сутність, рівні та складові національної і регіональної безпеки, їхні традиційні та нетрадиційні загрози;
- дослідити теоретичні основи, нормативно-правові документи та міжнародні угоди, що регулюють сферу національної та колективної безпеки;
- проаналізувати внутрішні й зовнішні виклики національній безпеці, включно з політичними, економічними, військовими, інформаційними та екологічними аспектами;
- розкрити роль військових союзів, міжнародних організацій та регіональних інститутів у підтриманні стабільності й попередженні конфліктів;
- сформувати здатність оцінювати регіональні та глобальні безпекові виклики, зокрема для України, та виробляти практичні рекомендації щодо їх подолання.

1.3. Кількість кредитів: 4

1.4. Загальна кількість годин: 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
16 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
8 год. (практ.), 8 год. (сем.)	-
Самостійна робота	
88 год.	-
у тому числі індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- формування наступних спеціальних компетентностей:

СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК12. Здатність аналізувати природу, динаміку, принципи регіональних інтеграційних процесів

СК14. Здатність оцінювати зміст та основні напрями діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки та сучасних стратегій забезпечення національної та регіональної безпеки.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти наступних результатів:

РН6. Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.

РН7. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН9. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН16. Аналізувати та оцінювати сучасні стратегії забезпечення національної та регіональної безпеки.

РН19. Брати участь у професійній дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.

1.8. Пререквізити

Передумови вивчення дисципліни: не передбачено.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи національної та регіональної безпеки

Визначення понять «національна і регіональна безпека». Теорії безпеки: реалізм, лібералізм, конструктивізм. Сучасні концепції безпеки: традиційні та нетрадиційні загрози. Складові національної безпеки: політична, економічна, військова, енергетична, гуманітарна, екологічна, інформаційна та демографічна безпека. Основні поняття та категорії національної безпеки. Методи оцінки стану безпеки, державна політика національної та регіональної безпеки, система національної та колективної безпеки. Основні види та принципи національної та регіональної безпеки. Основні нормативно-правові документи про забезпечення національної і регіональної безпеки. Статут ООН 1945 р., Брюссельський договір 1948 р. про створення спільної системи оборони західноєвропейських держав. Вашингтонський договір 1949 р. про колективну оборону країн Північноатлантичного регіону. Загальна декларація ООН. Гельсінський заключний акт наради з безпеки та співробітництва в Європі та його міжнародне значення. Вплив глобалізації на безпеку держав.

Тема 2. Проблеми, особливості та основні загрози національній безпеці в сучасних умовах

Політична безпека держави та її основні складові. Роль держави у забезпеченні національної безпеки. Геополітичні стратегії держав у контексті регіональної безпеки. Вплив внутрішньої політики на національну безпеку. Національна безпека і структури європейської і євразійської безпеки. Україна і європейська та євразійська системи безпеки. Національна безпека, зовнішня та військова політика. Економічний компонент національної безпеки. Диверсифікація поставок енергоносіїв і стратегічної сировини та національна безпека. Соціальні та соціокультурні аспекти національної безпеки. Екологічні проблеми національної безпеки. Інформаційні проблеми національної безпеки. Політичні ризики та загрози національній безпеці.

Тема 3. Військові аспекти національної та регіональної безпеки

«Фундаментальне стримування» в умовах сучасності. Внутрішні та зовнішні військові загрози. Оборонні стратегії держав: доктрини та практики. Взаємна безпека після скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Проблема нульових рівнів. Роль збройних сил у забезпеченні національної безпеки. Роль звичайних озброєнь і тактичних ядерних сил. Альтернативи для оборони. Труднощі реалізації «фундаментального» стримування, альтернативні стратегії на перспективу. Військові союзи та коаліції: НАТО, АНЗЮС, АС та інші. Позитивні та негативні моменти військово-політичної інтеграції. Сучасні військові конфлікти та їх вплив на регіональну безпеку.

Тема 4. Регіональні конфлікти як загроза міжнародній безпеці

Внутрішньо- і міждержавні конфлікти в системі регіональної безпеки. Методологічні аспекти аналізу конфліктів у сучасному світі. Передумови та фактори виникнення. Методи демпферування та врегулювання. Механізми та шляхи мирного розв'язання конфліктів у системі регіональної безпеки. Тероризм та міжнародна безпека. Організований тероризм, його причини, суть, наслідки. Чинники посилення діяльності радикальних ісламських формувань. Підвищення небезпеки техногенних катастроф, поширення зброї масового знищення, незаконної торгівлі людьми та наркаторгівлі як наслідок діяльності організованого міжнародного тероризму. Інформаційні загрози. Типи і види інформаційної зброї. Інформаційні війни. Міжнародно-правова база забезпечення інформаційної безпеки. Інформаційна сфера системи національної та регіональної безпеки. Основні загрози національній безпеці України в інформаційній сфері та шляхи їх запобігання та нейтралізації. Сучасний стан міжнародної правової бази в інформаційній сфері.

Регіональний сепаратизм: сутність, причини виникнення (соціально-економічні, політичні, етнічні, релігійні та інші), наслідки, шляхи та методи розв'язання. Регіональний сепаратизм на пострадянському просторі.

Регіональний сепаратизм у країнах Західної Європи.

Тема 5. Економічні, соціальні та екологічні аспекти національної та регіональної безпеки

Економічна безпека держави: визначення та ключові компоненти. Вплив економічних санкцій на національну безпеку. Роль енергетичної безпеки у регіональній стабільності. Глобальні фінансові кризи та їх вплив на національну безпеку. Економічний розвиток як фактор безпеки.

Соціальна безпека та її зв'язок з національною безпекою. Міграція та демографічні виклики для національної безпеки. Культурна ідентичність та її роль у забезпеченні безпеки. Радикалізація та екстремізм як загроза соціальній безпеці. Роль освіти та ЗМІ у зміцненні національної безпеки.

Кліматичні зміни та їх вплив на безпеку держав. Техногенні катастрофи та їх наслідки для регіональної безпеки. Управління природними ресурсами як фактор безпеки. Захист критичної інфраструктури від техногенних загроз. Міжнародна співпраця у сфері екологічної безпеки.

Тема 6. Роль міжнародних організацій у підтриманні стабільності та безпеки на європейському та регіональному рівнях

Система міжнародних організацій сучасного світу та їх роль. Нова роль і функції ООН у сучасному світі. ОБСЄ. Структура ОБСЄ. Рада міністрів закордонних справ. Гельсінська зустріч і документ «Проблеми доби змін». Будапештська конференція і документ «До справжнього партнерства у новій добі». Проблеми реорганізації ОБСЄ НАТО. Механізми діяльності НАТО. Основні робочі принципи. Прийняття рішень. Врегулювання криз. Ядерна політика. Економічне співробітництво. Міжнародний секретаріат. Генеральні секретарі. ЗЄС. Рада міністрів ЗЄС. Парламентська асамблея ЗЄС. «Пітерсберзька декларація» (1992 р.). Інститут асоційованого членства. «Кірхберзька декларація».

Тема 7. Проблеми європейської та світової регіональної безпеки

Безпека і стримування. Три концепції взаємної безпеки. Еволюція європейської безпеки з часів холодної війни. Архітектура та інститути для «нової Європи». Основні пріоритети політики Заходу. Цілі взаємної безпеки в Центральній і Східній Європі. Проблеми функціонування та забезпечення системи міжнародної безпеки в країнах Європи. Стратегія національної безпеки США та їх роль у глобальній системі безпеки. Проблеми забезпечення безпеки на Близькому та Середньому Сході. Сучасні безпекові виклики країн Азії, Африки та Латинської Америки. Головні проблеми формування нової системи безпеки в Європі та світі.

Тема 8. Україна як складова системи регіональної та глобальної безпеки

Діяльність України в ООН, ОБСЄ, РЄ. Україна та ОБСЄ в контексті трансформації системи міжнародної безпеки. Діяльність української дипломатії щодо вдосконалення в рамках ООН механізмів національної та регіональної безпеки. Розв'язання міждержавних суперечностей без застосування силових методів. Україна та миротворча діяльність.

Співробітництво України в системі НАТО як фактор зміцнення миру на континенті. Комітет Україна – НАТО. Хартія про особливе партнерство між Україною і НАТО (1997). Державна програма співробітництва з НАТО в галузі зміцнення регіональної безпеки. Участь України у міжнародних миротворчих операціях. Боротьба з тероризмом. Порядок доступу та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України. Нормативно-правове регулювання миротворчої діяльності України: національний та міжнародний контекст. Військово-політичне та воєнно-технічне співробітництво України з сусідніми державами. Проблемні питання оборонної політики України в контексті нових викликів і загроз національній безпеці.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Теоретичні основи національної та регіональної безпеки	15	2	2/0			11
Тема 2. Проблеми, особливості та основні загрози національній безпеці в сучасних умовах	15	2	2/0			11
Тема 3. Військові аспекти національної та регіональної безпеки	15	2	2/0			11
Тема 4. Регіональні конфлікти як загроза міжнародній безпеці	15	2	2/0			11
Тема 5. Економічні, соціальні та екологічні аспекти національної та регіональної безпеки	15	2	0/2			11
Тема 6. Роль міжнародних організацій у підтриманні стабільності та безпеки на європейському та регіональному рівнях	15	2	0/2			11
Тема 7. Проблеми європейської та світової регіональної безпеки	15	2	0/2			11
Тема 8. Україна як складова системи регіональної та глобальної	15	2	0/2			11
Усього годин	120	16	8/8			88

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи національної та регіональної безпеки	2/0
2	Тема 2. Проблеми, особливості та основні загрози національній безпеці в сучасних умовах	2/0
3	Тема 3. Військові аспекти національної та регіональної безпеки	2/0
4	Тема 4. Регіональні конфлікти як загроза міжнародній безпеці	2/0
5	Тема 5. Економічні, соціальні та екологічні аспекти національної та регіональної безпеки	0/2
6	Тема 6. Роль міжнародних організацій у підтриманні стабільності та безпеки на європейському та регіональному рівнях	0/2
7	Тема 7. Проблеми європейської та світової регіональної безпеки	0/2
8	Тема 8. Україна як складова системи регіональної та глобальної	0/2
	Разом	8/8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи (доповіді)	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи національної та регіональної безпеки ✓ Опрацювати наукові праці українських та зарубіжних дослідників (мін. 5 авторів) і узагальнити їх підходи до визначення понять «національна безпека» та «регіональна безпека». ✓ Скласти порівняльну таблицю традиційних і нетрадиційних загроз національній та регіональній безпеці. ✓ Написати есе на тему: «Вплив глобалізації на безпеку держав» (до 3 стор.). ✓ Підготувати аналітичне повідомлення: «Яке значення мали міжнародно-правові документи (Статут ООН, Брюссельський договір, Гельсінський акт) для формування системи безпеки у XX ст.?».	11
2	Тема 2. Проблеми, особливості та основні загрози національній безпеці в сучасних умовах ✓ Скласти схему «Складові національної безпеки: політична, економічна, військова, інформаційна, екологічна, соціальна». ✓ Підготувати міні-дослідження (презентація 6–7 слайдів) на тему: «Україна в європейській та євразійській системах безпеки». ✓ Скласти таблицю політичних ризиків і загроз національній безпеці (з прикладами останніх років). ✓ Написати аналітичне повідомлення (до 3 стор.): «Роль держави у забезпеченні національної безпеки».	11
3	Тема 3. Військові аспекти національної та регіональної безпеки ✓ Опрацювати джерела щодо концепції «фундаментального стримування» та альтернативних стратегій, підготувати конспект. ✓ Скласти порівняльну таблицю військових доктрин провідних держав (США, РФ, Китай, Україна). ✓ Підготувати есе (2–3 стор.): «Сучасні військові конфлікти та їхній вплив на регіональну безпеку». ✓ Розробити схему «Міжнародні військові союзи та коаліції: структура і завдання».	11
4	Тема 4. Регіональні конфлікти як загроза міжнародній безпеці ✓ Скласти таблицю передумов і факторів виникнення внутрішньодержавних та міждержавних конфліктів. ✓ Написати аналітичне повідомлення (до 3 стор.): «Інформаційні війни як виклик національній і регіональній безпеці». ✓ Проаналізувати один кейс сепаратизму (Каталонія, Косово, Донбас) і підготувати короткий огляд причин та наслідків.	11
5	Тема 5. Економічні, соціальні та екологічні аспекти національної та регіональної безпеки ✓ Підготувати аналітичне повідомлення (до 3 стор.): «Вплив економічних санкцій на національну безпеку».	11

	✓ Провести міні-дослідження (презентація 6–7 слайдів) про міграційні та демографічні виклики для безпеки України. ✓ Скласти таблицю екологічних загроз (кліматичні зміни, техногенні катастрофи, управління ресурсами) та їхніх наслідків.	
6	Тема 6. Роль міжнародних організацій у підтриманні стабільності та безпеки на європейському та регіональному рівнях ✓ Скласти схему «Система міжнародних організацій у сфері безпеки». ✓ Підготувати презентацію (6–7 слайдів) про діяльність ОБСЄ або НАТО у врегулюванні криз. ✓ Скласти таблицю «Основні принципи та механізми діяльності НАТО».	11
7	Тема 7. Проблеми європейської та світової регіональної безпеки ✓ Скласти таблицю «Концепції взаємної безпеки в Європі після холодної війни». ✓ Підготувати аналітичне повідомлення (до 3 стор.): «Стратегія національної безпеки США та її вплив на глобальну систему безпеки». ✓ Провести міні-дослідження (презентація 6–7 слайдів) про сучасні виклики безпеки на Близькому Сході, в Азії чи Африці. ✓ Розробити схему «Інститути та архітектура нової системи європейської безпеки».	11
8	Тема 8. Україна як складова системи регіональної та глобальної ✓ Опрацювати матеріали про діяльність України в ООН, ОБСЄ, НАТО та скласти короткий огляд. ✓ Скласти таблицю «Форми співробітництва України з НАТО та ЄС у сфері безпеки». ✓ Підготувати есе (2–3 стор.): «Україна та миротворча діяльність: здобутки та проблеми». ✓ Провести міні-дослідження (презентація 6–7 слайдів) на тему: «Роль української дипломатії у зміцненні регіональної та глобальної безпеки».	11
	Разом	88

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

У процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: наприклад, ділова гра; практичні: науково-дослідні завдання. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів.

8. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах:

- оцінювання роботи студентів під час практичних занять;
- оцінка за індивідуальну роботу студентів;
- проведення проміжного контролю;
- проведення підсумкового контролю.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль. Проміжний контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за першим та другим розділом, дорівнює 60. Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. До екзамену допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю та написання і захисту індивідуальної роботи. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань становить 40.

Підсумковий контроль представлений у вигляді тестових питань. А саме – 40 тестових питань, кожне з яких важить 1 бал.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел під час екзамену студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0). У разі настання / подовження дії обставин непомірної сили здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Проблеми національної та регіональної безпеки».

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума

контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота								Проміжний контроль	Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	20	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5				
60											

T1, T2 ... – теми розділів.

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни

Поточний контроль протягом семестру – 60 балів. З них:

- активна робота на семінарських та практичних заняттях – 40 балів (5 балів кожна тема семінарського та практичного);
- ПК – 20 балів;

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ, виконання письмового завдання	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхнево (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1	Частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують здобувачі вищої освіти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують здобувачі, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують здобувачі вищої освіти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують здобувачі вищої освіти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі та ОКЛ.

Критерії поточного контролю знань студентів

Поточний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Поточний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування. Зокрема, проведення двох таких робіт, кожна з яких важить 10 балів.

Письмова контрольна робота або тестування	Критерії оцінювання
10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно розв'язав усі тестові завдання.
7-9	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно розв'язав половину тестових завдань.
4-6	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно розв'язав меншість тестових завдань.
1-3	В мінімальному обсязі володіє навчальним матеріалом. Дає відповідь лише на одне з двох теоретичних питань, при цьому недостатньо розкриває його зміст, а також допускає суттєві неточності. Правильно розв'язав декілька тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Умови допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю (екзамен): виконання поточного контролю у вигляді тестів, роботи на семінарських та лекційних заняттях, за результатами яких він набрав не менше 10 балів.

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

Умови зарахування: студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу. Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь. За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію наукових статей або тез досліджень.

Умови зарахування: студент має надати офіційне звернення до викладача. До звернення необхідно додати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів: участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів; публікація тез конференції: до 5 балів; публікація статті у фаховому виданні: до 10 балів.

Кожне таке звернення розглядається окремо. Рішення ухвалюється відповідно до чинних нормативно-правових документів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальний рівень поточної успішності не може перевищувати 60 балів.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за екзаменаційну роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Дзьобань О.П. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади : монографія. Харків : Право, 2021. 776 с.
2. Загурська-Антонюк В. Ф. Міжнародна безпека у контексті глобалізації сучасного світу. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13-14. С.103-109.
3. Конфлікти, що змінили світ / Наталя Іщенко (Гумба) та ін. Харків: «Фоліо», 2020. 192 с.
4. Куц Г.М. Концептуалізація понять «національна безпека» і «державна безпека» у політико-правовому дискурсі. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки, збірник наукових праць. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2020. Вип. 1 (20). DOI: <https://doi.org/10.34142/24130060.2020.20.1.13>
5. Панова І.О., Багінська А.В. Теоретичні основи дослідження

авторитаризму як виклику міжнародному порядку. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2023. Вип. 17. С. 49-55. DOI: 10.26565/2310-9513-2023-17-05

6. Почепцов Г. Фейк. Технології спотворення реальності. Київ : ВД «Києво- Могилянська Академія», 2020. 224 с.
7. Примуш Р. Б. Система колективної безпеки як основа національної та міжнародної безпеки. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. 2022. №5 С.71–75.
8. Юхименко, Петро. Глобалізація та політика національної безпеки. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 408 с.
9. Basil Bastaki, Paul Staniland, Bryan Popoola Stabilizing Civil Wars without Peacekeeping: Evidence from South Asia. *International Security*. 2024, 49 (1). P. 133–170.
10. Major General (Retired) Robert Gordon. Peace Operations Training Institute. Fifth edition. Williamsburg : Peace Operations Training Institute. 2022. 179 p.
11. Peace and Security in 2022. Overview of EU action and outlook for the future / Elena and others. Brussels, 2022. 83 p.
12. Tierney D.The Iron Dice: Fatalism and War. *International Security*, 2024. № 49 (1). P. 51–90.

Допоміжна література

1. Зінченко В. В. Глобалізація і глобалістика : навч. посіб. Львів : «Новий Світ-2000», 2020. 428 с
2. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ : Наш Формат, 2018. 320 с.
3. Мельник Л. Г. Сучасні соціально-економічні тренди: досвід ЄС та практика України у світлі промислових революцій : монографія. Суми : Сум. деж. ун-т, 2021. 336 с.
4. Панова І.О., Багінська А.В. Типологія та характеристики авторитарних політичних режимів. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2023. №5. С. 6–11. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-5-6-11>
5. Панова І.О., Жеваго О.К. Історико-теоретичні аспекти дослідження формування зовнішньої політики Ісламської Республіки Іран. *«Проблеми економіки»*. 2022. № 2, т. 5. С.32–38.
6. Joshua A. Schwartz When Foreign Countries Push the Button. *International Security*. 2024. Vol. 48 (4). P. 47-86
7. Talmadge C., Michelini L., Narang V. When Actions Speak Louder Than Words: Adversary Perceptions of Nuclear No-First-Use Pledges. *International Security*. 2024. Vol. 48 (4). P. 7-46

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org.ua>
2. Foreign Affairs /magazine/. URL: <https://www.foreignaffairs.com>
3. Foreign Policy. URL: <https://foreignpolicy.com>
4. International Security Journal. URL: <https://direct.mit.edu/isec>
5. UN News. Global perspective Human stories. <https://news.un.org/en/>
6. UN. URL: <https://www.un.org/en/>
7. Stockholm International Peace Research Institute. URL: <https://sipri.org>
8. RAND Corporation: Global Security. URL: <https://www.rand.org/topics/global-security.html>
9. The International Institute for Strategic Studies. URL: <https://www.iiss.org>
10. Закон України «Про національну безпеку України» (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України». Указ Президента України №121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборобою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Проблеми національної та регіональної безпеки» <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14788>